

Afriikkaan liittyvä tutkimus, opetus ja strategiat Suomen korkeakouluissa

FAPI

2021 – Ville Haka, Essi Heiskanen, Aapo Käki & Jussi S. Jauhiainen

UNIVERSITY
OF TURKU

Päätulokset

- Afrikka on monipuolinen sekä tulevaisuudessa yhä merkittävämpi kohde ja alue, jolloin tutkimuksen kohdentaminen Afrikan alueelle sekä Afrikkaan liittyvien opetussisältöjen tuominen opetuksen keskiöön ovat merkittäviä tekijöitä nyt ja tulevaisuudessa.
- Tutkijoiden entistä laajempi ja syvempi yhteistyö on tärkeää, joten tutkijoiden verkostoitumista tulisi pyrkiä edistämään. Kartoituksessa esille tulleita keinoja ovat erilaiset tutkijaverkostot ja tarvetta tutkijoita kokoaville tapahtumille ja toiminnalle, kuten seminaareille tai Afrikka-päiville on.
- Monitieteiset tutkimusprojektit ja pysyvät tutkimusasemat koettiin hyvän ja laadukkaan tutkimuksen sekä verkostoitumisen kannalta tärkeiksi.
- Afrikkaan liittyvää tutkimusta toteutetaan useassa korkeakoulussa Suomessa. Tutkimuksen määrä on myös ollut noussut vuoden 2010 jälkeen. Suomalainen tutkimus ja yhteistyö ovat painottuneita etenkin Tansaniaan, Keniaan ja Etelä-Afrikkaan, joissa korkeakouluilla on pitkäaikaista yhteistyötä.
- Suomen valtion tasolla Valtioneuvoston Afrikka-strategia ohjaa Afrikkaan kohdistuvaa toimintaa. Korkeakouluilla Afrikka-strategia löytyy vain Helsingin yliopistolta ja muilla korkeakouluilla kansainvälisyys ja kestävä kehitys painottuvat niiden strategioissa. Korkeakouluilla on yhteistyötä Afrikassa, mutta se ei painotu strategioissa.

Taustaa

- Finland-Africa Platform of Innovation (FAPI)
- Yhteydessä Sustainable Development goal 9
- Koostuu 27 suomalaisesta korkeakoulusta, jotka aloittavat yhteistyöverkoston rakentamisen afrikkalaisten toimijoiden kanssa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama hanke vuosille 2021-2024.
- Turun yliopistossa hanketta johtaa professori Jussi Jauhiainen.
- Tutkimusavustajina toimivat Ville Haka, Essi Heiskanen ja Aapo Käki.

Lähtökohdat

- Hankkeessa haluttiin selvittää Afrikkaan liittyvät tutkimukset, Afrikkaan liittyvä opetus korkeakouluissa ja korkeakoulujen strategiat Afrikkaan liittyen.
- Tutkimuksessa lähdettiin liikkeelle Turun yliopistosta, jossa testasimme toimintatapoja ja menetelmiä- pilottihankeessa.
- Suomessa on Afrikkaan liittyvää tutkimusta jonkin verran, mutta sitä ei ole koottu tietokannaksi, eikä yhteistyötä eri tahojen välillä juuri ole.
- Materiaali koosteisiin kerättiin julkaisutietokannoista sekä suoraan eri yliopistoista ja tutkijoilta.

Vaiheet

- 1. Turun yliopistossa tehty Afrikkatutkimus
- 2. Afrikkatutkijoiden haastattelut Turun yliopistossa
- 3. Afrikkatutkijoiden kansalliset haastattelut
- 4. Turun yliopiston Afrikkaan liittyvä opetus
- 5. Suomen korkeakouluissa Afrikkaan liittyvä opetus
- 6. Suomen korkeakoulujen Afrikka-strategiat
- 7. Hallinnolliset Afrikka-strategiat

1. Turun yliopiston Afrikkatutkimus

Menetelmät:

- Incites, Scopus, Web of Science, Google Scholar
- Lisäksi Turun yliopiston kirjastolta otos heidän tietokannastaan.
- Tiedot vietiin ja kerättiin Exceliin.
- Kerättiin ja luokiteltiin artikkelit vuosilta 2000-2021, lopulliseen tarkasteluun kuitenkin artikkelit vuodesta 2010 alkaen.
- Artikkelit luokiteltiin muun muassa julkaisuvuoden, tieteenalan, avainsanojen ja kirjoittajien sukupuolien mukaan.

Tulokset:

- Lopullisessa julkaisutietokanta koostuu noin 600 artikkelista.
- Suurin osa artikkeleista on englanninkielisiä.
- Tietokantaa täydennettiin muutamalla suomenkielisellä artikkelilla.
- Suurimmassa osassa tutkimuksissa päätutkijana on mies, mutta isossa osassa tutkimuksia on mukana myös naisia.
- Tieteenaloista eniten tutkimusta tehtiin biologiassa, maantieteessä ja lääketieteessä
- Afrikkaa tutkivien tutkijoiden määrä on ollut nousussa 2010 vuodesta lähtien

2. Turun yliopiston Afrikkatutkijoiden haastattelut

- Haastattelut suoritettiin puhelimitse ja sähköpostilla. Tutkijoilta kysyttiin kuusi kysymystä. Haastateltuja oli 9 tutkijaa.
- Yhteydenpito tutkijoiden välillä oli vaihtelevaa ja pidempään tutkineilla oli enemmän kontakteja ja tunnettavuutta.
- Pitkän aikavälin tutkimukset ja sitoutuminen Afrikkaan kohdistuvissa tutkimuksissa koettiin tärkeäksi.
- Tutkijat toivoivat parempaa verkostoa, seminaareja ja tapahtumia Afrikkaa tutkineille henkilöille.
- OKMn globaalipilottihankkeet eivät olleet kovin tuttuja tutkijoille.

3. Afrikkatutkijoiden kansalliset haastattelut

- Turun yliopiston tutkijoiden lisäksi haastateltiin kansallisesti 21 tutkijaa. Google Scholarin viittaustyökalun mukaan eniten viitattujen joukosta.
- Haastateltavia oli eniten HY:stä, mutta myös muista yliopistoista.
- Eri tieteenalat olivat laajasti huomioitu haastatteluissa.
- Tutkijoiden verkostot ja yhteistyökuviot olivat monipuolisia ja erilaisia keskenään. Parhaiten tunnettiin oman alan tutkimukset ja pitkään tutkineet henkilöt ja heidän hankkeensa.
- Afrikkaan suuntautuva tutkimus vaatii pitkän aikavälin sitoutumista ja läsnäoloa Afrikassa. Lisäksi oikeanlainen ja riittävä rahoitus koettiin tärkeiksi.
- Globaalipilottihankkeet olivat suurimmalle osalle tuntemattomia.

4. Turun yliopiston Afrikkaan liittyvä opetus

- Turun yliopistossa Afrikkaan liittyvä opetustarjonta painottuu lähinnä matemaattis-luonnontieteelliseen tiedekuntaan sekä humanistiseen tiedekuntaan.
- Kurssit käsittelevät kestäväää kehitystä, kielidiversiteettiä sekä globaaleja kysymyksiä.
- Lisäksi muiden kurssien opetuksessa hyödynnetään Afrikkaan liittyviä esimerkkejä, vaikka Afrikka alueena ja kohteena ei olisikaan opetuksen keskiössä.
- Tällä hetkellä opetettavista kursseista 13:sta Afrikka on opetuksen keskiössä ja 30 kurssilla sivutaan Afrikkaan liittyviä teemoja.

5. Afrikkaan liittyvä opetus Suomen yliopistoissa

- Useilla kursseilla sivutaan Afrikkaan liittyviä teemoja, mutta Afrikka alueena ja kohteena on harvoin opetuksen keskiössä.
- Kurssit käsittelevät usein kulttuurillisia tekijöitä, kestäväää kehitystä, kielidiversiteettiä sekä alueellista kontekstia.
- UNIPID on jossain määrin merkittävä alusta opetuksessa.
- Afrikkaan liittyvää opetustarjontaa tulisi lisätä sekä monipuolistaa kaikissa yliopistoissa.
- On tarvetta nostaa Afrikka näkyvämmiin opetuksen keskiöön sekä Afrikkaa tulisi käsitellä myös fokusoidummin aluenäkökulmasta.

6. Suomen korkeakoulujen Afrikka-strategiat

- Helsingin yliopiston Afrikka-ohjelma on ensimmäinen kattava Afrikkaa koskeva toimenpide ohjelma.
- Ohjelman tavoitteena luoda kestävää ja pitkäaikaista yhteistyötä. Keskiössä tiede, tutkimus ja oppiminen.
- Turun yliopiston strategian keskiössä ovat kansainvälistyminen ja kestävä kehitys.
- Korkeakoulujen strategioissa Afrikkaa ei yleensä mainita, mutta monet yliopistot ja ammattikorkeakoulut painottavat strategioissaan kansainvälistymistä sekä kestävää kehitystä.
- Afrikkaa ei yleensä mainita strategioissa, vaikka korkeakouluilla olisikin strategiasta yhteistyötä Afrikassa

7. Hallinnolliset Afrikka-strategiat Suomessa

- Valtioneuvosto on hyväksynyt Suomen Afrikka-strategian 18.3.2021. Sen avulla monipuolistetaan ja syvennetään Suomen suhteita Afrikan maihin, Afrikan unioniin (AU) ja alueellisiin järjestöihin, keskittyen erityisesti poliittisiin ja taloudellisiin suhteisiin.
- Strategia on koko valtionhallinnon yhteinen ja se valmisteltiin ulkoministeriön johdolla. Strategia siis ohjaa myös muiden ministeriöiden toimintaa ja tavoitteita liityen Afrikkaan.
- Suomen Afrikka-strategialla vahvistetaan poliittista ja taloudellista kumppanuutta Afrikan maiden ja afrikkalaisten toimijoiden kanssa.

Afrikka-strategian sisällysluettelo:

Sisältö

Esipuhe.....	2
1. Johdanto	3
2. Poliittiset suhteet ja yhteistyö.....	5
3. Yhteistyö rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi.....	7
4. Kauppa ja investoinnit sekä työpaikkoja luova vihreä talouskasvu.....	9
5. Euroopan unionin suhteet Afrikan maihin, Afrikan unioniin ja alueellisiin järjestöihin.....	12
6. Ihmisten ja yhteisöjen väliset suhteet	14
7. Tavoitteet, toimeenpano ja resurssit	16

**UNIVERSITY
OF TURKU**